

ANNA ROSA

KONSOLIDACJA SEKTORA BANKOWOŚCI SPÓŁDZIELCZEJ W POLSCE

Wprowadzenie

Sektor bankowości spółdzielczej jest trwałym elementem współczesnego systemu finansowego i stanowi jeden z podstawowych trzonów systemu bankowego w Polsce. W wyniku reformy bankowej z 1989 roku, sektor bankowy zaczął przystosowywać się do zasad i mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej. W miejsce systemu obejmującego kilka banków centralnie zarządzanych, powstał typowy dla gospodarki rynkowej system dwupoziomowy, złożony z wielu jednostek samodzielnie określających zakres działania i konkurujących między sobą. W nowych warunkach banki spółdzielcze stały się samodzielnymi, samorządnymi i samofinansującymi się podmiotami prawa, które otrzymały takie same uprawnienia jak banki komercyjne. Konsekwencją nabytych przez banki spółdzielcze uprawnień było pogorszenie się ich sytuacji finansowej, ponieważ w porównaniu do banków komercyjnych, posiadały one zbyt niski poziom kapitałów własnych i nie posiadały doświadczenia oraz możliwości finansowych, jak i organizacyjnych, w wykonywaniu zbyt dużego zakresu czynności bankowych.

W 1989 roku w Polsce funkcjonowały 1662 banki spółdzielcze zrzeszające w sumie 2577 tys. członków. Wskutek zmian regulacyjnych i organizacyjnych liczba ta uległa zmniejszeniu do 575 banków na koniec 2011 roku. Główną przyczyną zmniejszającej się liczby banków spółdzielczych obok procesów likwidacyjnych był proces konsolidacji, który w konsekwencji przyczynił się do wzmocnienia kapitałowego tego sektora.

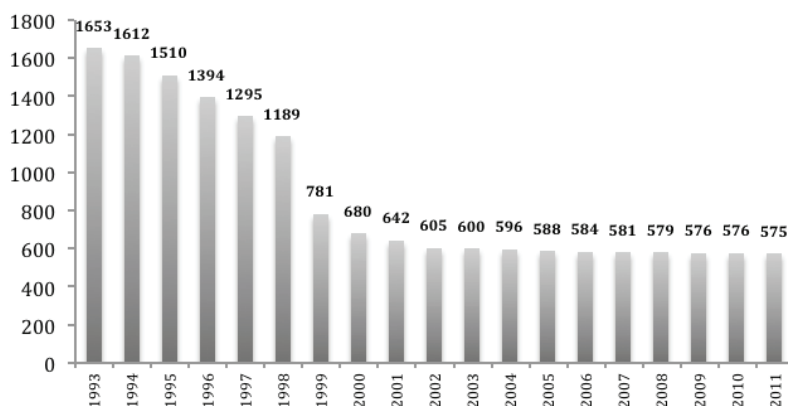
Procesy konsolidacyjne w sektorze finansowym są cechą charakterystyczną współczesnej gospodarki, a siłą napędową tych procesów jest zazwyczaj zaostrzająca się pomiędzy podmiotami konkurencja, która zmusza banki do podejmowania działań na rzecz poprawy konkurencyjności, czyli umiejętności wytworzenia i utrzymania w czasie przewagi konkurencyjnej. Jednakże u podstaw procesów konsolidacyjnych w polskim sektorze banków spółdzielczych w latach dziewięćdziesiątych, było przede wszystkim dążenie do spełnienia wymogów kapitałowych.

Celem artykułu jest przedstawienie zjawiska konsolidacji sektora banków spółdzielczych w systemie bankowym w Polsce. Przedmiotem analizy w opracowaniu są: liczba banków spółdzielczych prowadzących działalność oraz liczba banków postawionych w stan upadłości. Przedstawiono uregulowania prawne, na podstawie których dokonywano pro-

cesów konsolidacyjnych, ich przyczyny, a także efekty tych procesów. Ponadto zaprezentowano zmiany w liczbie banków spółdzielczych funkcjonujących w wybranych krajach europejskich w latach 2004–2009. Źródłem danych empirycznych były dane statystyczne Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Europejskiego Stowarzyszenia Banków Spółdzielczych (EACB).

Procesy konsolidacyjne w spółdzielczym sektorze bankowym w Polsce

Konsolidacja w bankowości polega na łączeniu dwóch lub kilku banków w jedną organizacyjną całość lub na tworzeniu grupy bankowej, której poszczególni członkowie współpracują ze sobą¹. W sektorze bankowości spółdzielczej w Polsce to głównie procesy konsolidacyjne doprowadziły do zmniejszenia się liczby samodzielnie funkcjonujących banków spółdzielczych. Liczbę banków spółdzielczych w Polsce w latach 1993–2011 przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Liczba banków spółdzielczych w systemie bankowym w Polsce w latach 1993–2011

Źródło: opracowanie na podstawie: *Sytuacji finansowej banków w 1999 roku*, Narodowy Bank Polski, Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego, Warszawa, kwiecień 2000, s. 24; Raporty o sytuacji banków z lat 2000–2011, KNF.

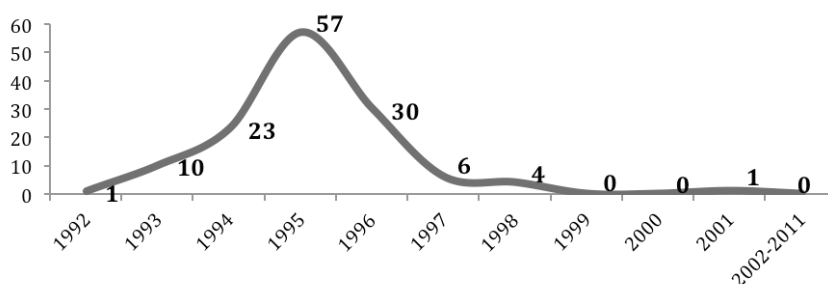
Tak intensywny spadek liczby banków spółdzielczych po roku 1993 z jednej strony był efektem procesów konsolidacyjnych, ale również wynikał z zaostrzonej polityki licencjonowania (w latach 1989–1992 wydano zgodę na utworzenie zaledwie 6 banków spółdzielczych). Do 1989 roku banki spółdzielcze były zrzeszone w państwowo-spółdzielczym Banku Gospodarki Żywnościowej, który pełnił funkcję banku apeksowego i który na pod-

¹ M. Dębiewska: *Konsolidacja banków – oczekiwania i efekty*, Roczniki Naukowe Seria, t. 3, z. 1, Białystok 2001, s. 174–178.

stawie porozumienia z NBP z 27 kwietnia 1990 roku sprawował również nadzór nad tym sektorem. W wyniku zachodzących zmian systemowych z dniem 20 stycznia 1990 roku zlikwidowano wszystkie związki spółdzielcze i Bank Gospodarki Żywnościowej przestał spełniać w stosunku do banków spółdzielczych funkcję centralnego związku spółdzielczego. Pozostał centralą finansową, ale zrzeszanie się w nim przestało być dla banków spółdzielczych obligatoryjne. Spośród funkcjonujących 1663 banków współpracę na nowych zasadach podjęło 1271 (76%) banków spółdzielczych. Natomiast banki spółdzielcze, które nie podjęły współpracy z BGŻ, w latach 1990–1991 powołały 3 banki zrzeszające w formie spółek akcyjnych, a mianowicie:

- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. w Poznaniu (GBW SA),
- Bank Unii Gospodarczej S.A. w Warszawie (BUG SA),
- Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA we Wrocławiu (GBPZ SA).

W nowych warunkach liberalizacji obrotu gospodarczego i braku nadzoru właścicielskiego nastąpiło pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej banków spółdzielczych². Za przyczynę pogorszenia sytuacji finansowej banków, powodującą konieczność wszczęcia działań naprawczych w poszczególnych bankach, w szczególności należało uznać niski poziom funduszy własnych oraz nieprawidłowości w zarządzaniu aktywami banków. Zwiększenie obszaru działania banków spółdzielczych na cały kraj spowodowało zaangażowanie się tych banków w kredytowanie podmiotów, których siedziby były odległe od siedziby danego banku spółdzielczego, co w konsekwencji prowadziło do problemów z windykacją

Rysunek 2. Liczba banków spółdzielczych postawionych w stan upadłości w Polsce w latach 1992–2011

Źródło: dane NBP.

należności od tych podmiotów. W związku z trudną sytuacją banków spółdzielczych nadzór nad ich działalnością przejął NBP, a Prezes NBP zobligował banki niespełniające mini-

² H. Gronkiewicz-Waltz: *Szansa w jednolitej strukturze*. „Bank spółdzielczy”, nr 4/2000, s. 3.

malnych wymogów kapitałowych do zrzeszania się w dowolnie wybranym banku³. Efektem problemów były procesy upadłościowe i likwidacyjne. Liczbę banków postawionych w stan upadłości w Polsce od 1992 roku do 2011 przedstawiono na rysunku 2.

Jak wynika z danych, skala upadłości banków spółdzielczych w latach dziewięćdziesiątych w Polsce była ogromna (w 2/3 dotyczyła banków spółdzielczych). Na koniec 1994 roku aż 647 banków spółdzielczych realizowało programy naprawcze (co stanowiło ponad 40% banków spółdzielczych), a 329 kwalifikowało się do upadłości⁴.

Zaistniałe na początku lat dziewięćdziesiątych problemy w sektorze banków spółdzielczych doprowadziły do uchwalenia przez Sejm ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ⁵. Głównym celem ustawy było zwiększenie bezpieczeństwa ich funkcjonowania oraz stworzenie warunków niezbędnych do przeprowadzenia ich restrukturyzacji⁶. Na mocy ustawy powołano do życia banki regionalne i stworzono trójszczeblową strukturę bankowości spółdzielczej, w której BGŻ pełnił rolę banku krajowego wobec banków regionalnych i zrzeszonych w nich banków spółdzielczych. Początkowo procesy konsolidacyjne w sektorze banków spółdzielczych były wspierane środkami pomocowymi NBP, a od 1996 roku również środkami pochodzącymi od Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Zmiany w sektorze banków spółdzielczych w latach 1994–1997 spowodowane procesami restrukturyzacyjnymi i łączeniowymi zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1

Zmiany w sektorze banków spółdzielczych w latach 1994–1997

Rok	Sprzedaż przedsiębiorstw likwidowanych banków innym bankom		Łączenia banków decyzją udziałowców
	komercyjnym	spółdzielczym	
1994	3	2	13
1995	8	3	34
1996	9	7	68
1997	10	7	73

Źródło: Nadzór bankowy 1989–2006, NBP, s. 37.

W latach 1994–1997 liczba banków zmniejszyła się o 317 (z czego w 116 przypadkach sąd ogłosił upadłość banku spółdzielczego). Największe przemiany w sektorze bankowości

³ E. Gostomski, J. Stpiczyński: *Spółdzielczość bankowa w okresie restrukturyzacji*, „Bank Spółdzielczy” 9/1996; T. Siudek: *Bankowość spółdzielcza w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej – wymiar ekonomiczny, organizacyjny i społeczny*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011, s. 139.

⁴ M. Stefański: *Kierunek ewolucji sektora bankowego w Polsce po 1989 roku*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Bankowa we Włocławku, Włocławek 2006, s. 93.

⁵ Ustawa o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 24 czerwca 1994 r. (DzU nr 80, poz. 369).

⁶ J. Szambelańczyk: *Przemiany bankowości spółdzielczej w Polsce*, „Prawo Bankowe” 1997, nr 1, s. 101–113.

spółdzielczej w Polsce wynikające z procesów konsolidacyjnych nastąpiły po 1997. O ile procesy te do 1997 roku wynikały z konieczności restrukturyzacji tego sektora, to po 1998 roku wynikały one z konieczności sprostania progom kapitałowemu określonym w ustawie Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997⁷ roku oraz uchwale nr 9/98 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 5 sierpnia 1998 roku⁸. Na koniec 1997 roku 1144 banków spółdzielczych nie posiadało wymaganego minimum kapitałowego (co stanowiło 88,4% wszystkich banków), a 293 banki realizowały programy naprawcze. Wymagany przez ustawy wymóg kapitałowy na koniec 1998 roku spełniało między innymi 151 banków z 950 banków zrzeszonych w ZKBS (Zrzeszenie Krajowe Banków Spółdzielczych)⁹. Realizacja kolejnych procesów łączenia się banków stała się więc koniecznością by spełnić ustawowy próg kapitałowy. W latach 1998–2000 liczba banków zmniejszyła się o kolejne 615 podmiotów, z czego 602 banki połączyły się z partnerami ze struktur spółdzielczych, 9 zostało przejętych przez banki komercyjne, a w 4 przypadkach ogłoszono upadłość banku. 131 połączeń dokonano na zasadach wynikających z zapisów ustawy Prawo bankowe, natomiast 471 fuzji przygotowano na podstawie ustawy Prawo spółdzielcze¹⁰.

Rok 1999 był rokiem, w którym doszło do rekordowej liczby połączeń w wyniku których liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się z 1189 do 781, (czyli o 408 banków). Najwięcej połączeń odnotowano w pierwszym kwartale 1999 roku, przy czym rekordzistą pod względem przyłączonych banków był bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie (zrzeszony w GBPZ we Wrocławiu), który w 1999 roku przyłączył 16 banków¹¹. Należy również wspomnieć o Podkarpackim Banku Spółdzielczym w Sanoku. Powstał on w 1999 roku z połączenia 8 banków spółdzielczych z Podkarpacia, a decyzja ta wynikała nie tyle z regulacji dotyczących kapitałów własnych, ale z korzyści ekonomicznych osiągniętych w wyniku korzyści skali, które istotnie wpłynęły na wzrost potencjału tego banku¹². Na koniec 1999 roku działalność prowadziły 781 banki w tym 630 było zrzeszonych w ZKBS (tj. związanych z BGŻ), 86 banków było zrzeszonych w GBPZ SA i 65 zrzeszonych w BUG SA.

⁷ Ustawa prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (DzU 1998, nr 140, poz. 939).

⁸ Uchwała nr 9/98KNB z dnia 5 sierpnia 1998 r. (Dz.Urz. NBP nr 19, poz. 44). Zgodnie z uchwałą progii kapitałowe wynosiły 300 tys. euro dla banków założonych przed 1 stycznia 1999 r. oraz 1 mln euro dla banków założonych po tej dacie. W związku z trudnościami w dochodzeniu banków do wymaganego progu kapitału terminy te były dwukrotnie przedłużane, najpierw w wyniku nowelizacji ustawy Prawo bankowe z dnia 21 maja 1999 r. (DzU nr 40, poz. 399), a następnie postanowieniem ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i banków zrzeszających (DzU nr 119, poz. 1252).

⁹ T. Rupin: *Fuzja czy konsolidacja?*, „Bank spółdzielczy” 1998, nr 9, s. 12.

¹⁰ U. Mleczko: *Podstawowe przyczyny fuzji i przejęć w bankach spółdzielczych w latach 1994–2007*, [w:] *Współczesne finanse, stan i perspektywy rozwoju bankowości*, red. L. Dziawgo, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008, s. 636.

¹¹ S. Cieśla: *Proces restrukturyzacji i konsolidacji sektora banków spółdzielczych w Polsce*, Zeszyty naukowe nr 615, Prace z zakresu polityki regionalnej i spółdzielczości, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 2002, s. 12.

¹² R. Kata: *Konsolidacja spółdzielczego sektora bankowego w latach 1998–2004*, [w:] *Agrobiznes 2006, Konkurencja w agrobiznesie – jej uwarunkowania i następstwa*, red. S. Urban, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Prace naukowe, nr 1118, t. 1, Wrocław 2006, s. 395.

W 2000 roku nowa ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i banków zrzeszających¹³ wprowadziła dwustopniową strukturę organizacyjną w sektorze banków spółdzielczych i stworzyła możliwość dalszej konsolidacji. Kolejna większa liczba połączeń miała miejsce w latach 2001–2002. Liczba banków spółdzielczych w 2001 roku zmniejszyła się w porównaniu do 2000 roku o dalsze 38 instytucji bankowych, a w 2002 roku o kolejne 37.

Procesy łączeniowe objęły w Polsce również banki zrzeszające, i tak po 2002 roku, w wyniku wprowadzenia progów kapitałowych, liczba banków zrzeszających banki spółdzielcze w Polsce zmniejszyła się z 11 do 3. Natomiast w następnych latach liczba fuzji i przejęć wyraźnie zmalała, jednakże procesy konsolidacyjne nadal występowały, ponieważ w związku z przyjęciem przez Polskę Traktatu Akcesyjnego pkt 3 Swoboda świadczenia usług, Załącznik XII (DzU z 2004 r., nr 90, poz. 864) – Rzeczpospolita Polska zobowiązała się, że od 1 stycznia 2007 roku kapitał własny banku spółdzielczego osiągnie równowartość 1 mln euro. Banki spółdzielcze zostały zobowiązane do zwiększenia sumy funduszy własnych do poziomu nie niższego niż równowartość 1 mln euro do dnia 31 grudnia 2010 roku¹⁴.

Na koniec 2010 roku wszystkie banki spółdzielcze posiadały fundusze własne na wymaganym poziomie, tj. równowartość w PLN minimum 1 mln euro, a tylko jeden nie spełniał normy wypłacalności w wysokości przynajmniej 8% (bank ten wykonywał program postępowania naprawczego). Ponadto działały w Polsce trzy banki zrzeszające:

1. Gospodarczy Bank Wielkopolski SA z siedzibą w Poznaniu – zrzeszał 150 banków spółdzielczych i tworzył wraz z nimi Spółdzielczą Grupę Bankową.
2. Bank Polskiej Spółdzielczości SA z siedzibą w Warszawie – zrzeszał 359 banków spółdzielczych, tworząc wraz z nimi Grupę BPS.
3. Mazowiecki Bank Regionalny SA z siedzibą w Warszawie – zrzeszał 66 banków spółdzielczych, tworząc Zrzeszenie Mazowieckiego Banku Regionalnego.

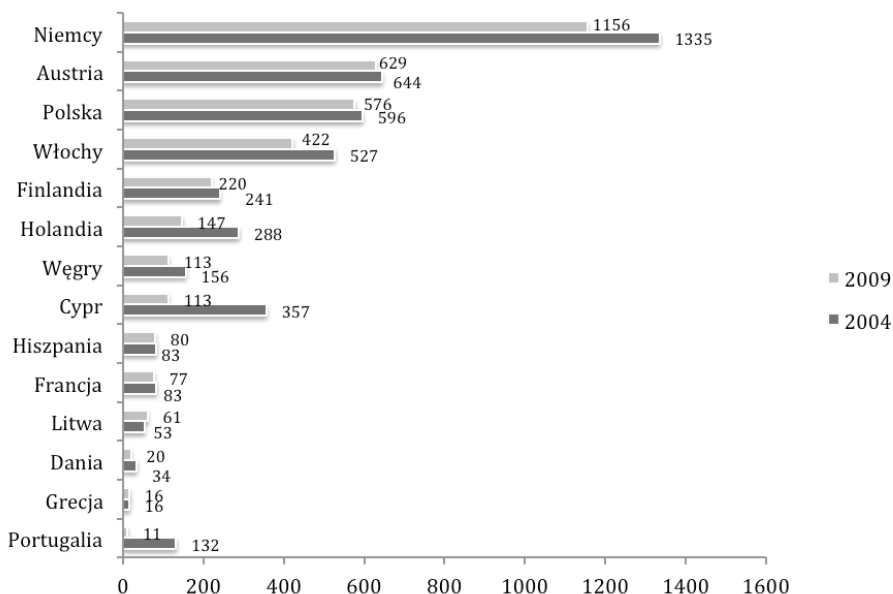
Natomiast od czerwca 2011 roku w skutek połączenia się dwóch banków zrzeszających: Mazowieckiego Banku Regionalnego i Gospodarczego Banku Wielkopolskiego istnieją dwa zrzeszenia banków spółdzielczych, a mianowicie: Bank Polskiej Spółdzielczości i Spółdzielcza Grupa Bankowa. Jedynym bankiem niezrzeszonym pozostał Krakowski Bank Spółdzielczy (współpracujący z Bankiem Polskiej Spółdzielczości).

Procesy konsolidacji sektora bankowości spółdzielczej w Polsce doprowadziły do takiego stanu, że pod koniec 1998 roku banków spółdzielczych było jeszcze 1189, a na koniec 2011 roku funkcjonowało ich w systemie 575.

¹³ Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (DzU nr 119, poz. 1252).

¹⁴ Zgodnie z art. 172 ust. 3 pkt 3. Ustawy Prawo bankowe.

Procesy konsolidacyjne są widoczne nie tylko w systemie bankowym w Polsce, ale również w sektorze bankowości spółdzielczej w Europie. Zmianę liczby banków spółdzielczych w wybranych krajach europejskich przedstawiono na rysunku 3.

Rysunek 3. Liczba banków spółdzielczych w wybranych krajach europejskich w roku 2004 i 2009

Źródło: www.eurocoopbanks.coop.

Analizując ogólną liczbę banków w latach 2004–2009 można zaobserwować jej spadek, czego głównym powodem były właśnie procesy konsolidacyjne. Wyjątkiem jest Litwa (liczba banków wzrosła tam o 9) oraz Grecja (liczba banków pozostała na tym samym poziomie).

Podsumowanie

Sektor bankowości spółdzielczej, składający się z banków spółdzielczych oraz banków je zrzeszających, stanowi jeden z podstawowych trzonów systemu bankowego w Polsce. Ustawa z 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, zobowiązała banki spółdzielcze do rozpoczęcia procesu konsolidacji. Główną przyczyną dokonywania przez banki spółdzielcze w Polsce operacji konsolidacyjnych była zła kondycja ekonomiczna tych banków i chęć dążenia do osiągnięcia wymaganego ustawowo progu kapitałowego.

Malejąca liczba banków spółdzielczych była efektem procesów konsolidacyjnych, jednakże duże znaczenie odegrały również procesy upadłościowe i likwidacyjne. Ponadto na spadek liczby banków spółdzielczych miały również wpływ takie czynniki, jak¹⁵: zużycie rolnictwa, upadłość wielu przedsiębiorstw gospodarki żywnościowej oraz małych podmiotów gospodarczych korzystających z kredytów bankowych, zniesienie pomocy ze strony Banku Gospodarki Żywnościowej nad bankami spółdzielczymi, a także słaby nadzór nad bankami spółdzielczymi.

Wskutek przejęć banki rozszerzyły asortyment oferowanych produktów, zmniejszyły koszty stałe działalności banku i poprawiły jakość portfela kredytowego. System zarządzania został usprawniony i wdrożono nowoczesne technologie informatyczne. Należności od sektora niefinansowego i depozyty sektora niefinansowego systematycznie zwiększały się, nastąpiła poprawa sytuacji finansowej BS. Ponadto polityka Narodowego Banku Polskiego oraz zmiany wprowadzone w bankach spółdzielczych doprowadziły do znaczącego umocnienia tych banków na polskim rynku finansowym, zarówno pod względem kapitałowym, organizacyjnym, jak i jakości portfela kredytowego. Można założyć, że w ciągu najbliższych lat w sektorze bankowości spółdzielczej będą kontynuowane działania konsolidacyjne polegające na łączeniu się banków, jednakże dynamika ich zapewne nieco już osłabnie.

Literatura

- Cieśla S.: *Proces restrukturyzacji i konsolidacji sektora banków spółdzielczych w Polsce*, Zeszyty naukowe nr 615, Prace z zakresu polityki regionalnej i spółdzielczości, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 2002.
- Dębniwska M.: *Konsolidacja banków – oczekiwania i efekty*, Roczniki Naukowe Seria, t. 3, z. 1, Białystok 2001.
- Gostomski E., Stpiczyński J.: *Spółdzielczość bankowa w okresie restrukturyzacji*, „Bank Spółdzielczy” 1996, nr 9.
- Gronkiewicz-Waltz H.: *Szansa w jednolitej strukturze*, „Bank spółdzielczy” 2000, nr 4.
- Kata R.: *Konsolidacja spółdzielczego sektora bankowego w latach 1998–2004 w Agrobiznes 2006. Konkurencja w agrobiznesie-jej uwarunkowania i następstwa*, red. S. Urban, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Prace naukowe nr 1118, t. 1, Wrocław 2006.
- Młeczko U.: *Podstawowe przyczyny fuzji i przejęć w bankach spółdzielczych w latach 1994–2007*, [w:] *Współczesne finanse, stan i perspektywy rozwoju bankowości*, red. L. Dziawgo, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008.
- Pietraszkiewicz K.: *Aktualne problemy bankowości spółdzielczej*, [w:] *Zastosowanie rozwiązań informatycznych w bankach spółdzielczych*, Prace naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.

---

¹⁵ K. Pietraszkiewicz: *Aktualne problemy bankowości spółdzielczej*, [w:] *Zastosowanie rozwiązań informatycznych w bankach spółdzielczych*, Prace naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005, s. 9.

- Rupin T.: *Fuzja czy konsolidacja?*. „Bank spółdzielczy” 1998, nr 9.
- Stefański M.: *Kierunek ewolucji sektora bankowego w Polsce po 1989 roku*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Bankowa we Włocławku, Włocławek 2006.
- Siudek T.: *Bankowość spółdzielcza w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej – wymiar ekonomiczny, organizacyjny i społeczny*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011.
- Sytuacja finansowa banków w 1999 roku*, Narodowy Bank Polski, Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego, Warszawa, kwiecień 2000.
- Szambelańczyk J.: *Przemiany bankowości spółdzielczej w Polsce*, „Prawo Bankowe” 1997, nr 1.
- Uchwała nr 9/98 KNB z dnia 5 sierpnia 1998 r. (Dz.Urz. NBP nr 19, poz. 44).
- Ustawa o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 24 czerwca 1994 r. (Dz.U nr 80, poz. 369).
- Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U 1998 nr 140, poz. 939).
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszeniu się i banków zrzeszających (Dz.U 2000, nr 119, poz. 1252).

dr Anna Rosa
Politechnika Koszalińska
Instytut Ekonomii i Zarządzania

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie zjawiska konsolidacji sektora banków spółdzielczych w systemie bankowym w Polsce. Przedstawiono uregulowania prawne, na podstawie których dokonywano procesów konsolidacyjnych, ich przyczyny, a także efekty tych procesów. Zaprezentowano liczbę banków spółdzielczych prowadzących działalność oraz liczbę banków postawionych w stan upadłości, a także tendencje w zmianach liczby banków spółdzielczych w wybranych krajach europejskich w latach 2004–2009. Źródłem danych empirycznych były dane statystyczne Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Europejskiego Stowarzyszenia Banków Spółdzielczych.

CONSOLIDATION OF COOPERATIVE BANKING SECTOR IN POLAND

Summary

This article aims to show the phenomenon of cooperative banking sector consolidation in Poland. It presents the legislation, causes, and effects of these processes. In the article, statistical data from the reports of the Polish National Bank, the financial Supervision Commission and the European Association of Cooperative Banks was used, and the time scope of the analysis included the years 1989–2011.

